

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár 1 évre 8 pengő.

Postatakarékpénztári csekk számla: 43.916.

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

Válasz

„A tiszántúli református egyházkerület jövője“ c. tanulmánnyal kapcsolatos hozzászólásokra.

Számban nem sok, de tartalmilag megszívlelendő hozzászólások érkeztek a Debreceni Protestáns Lap ezévi 6—10. sz.-ban s utóbb Révész Imre püspök úr előszavával meggazdagodva különlenyomatban is megjelent tanulmányomra.

A *Református Élet* (Budapest) 26. sz.-ban, folyó évi június 27-én (bd) jelzéssel olvashattuk azt a hozzászólást, mely „*Három részre osztják az egymilliónál nagyobb lélekszámú tiszántúli egyházkerületet*“ címet viseli. Mindjárt ez a cím kifogásolható, mert hiszen befejezett ténynek tüntet fel egy tervezett és javasolt s csak a jövőben megvalósítható lehetőséget. Ami pedig azt a megjegyzését illeti, hogy „a merev ortodoxia, talán, utolsó rohamát indítja a kerület felosztása ellen“, azt hiszem, nem is kell bővebben kifejtenem, hogy ez a megjegyzés téves megvilágításba helyezi tanulmányomat, amely a legtávolabbról sem vitáirat vagy harci riadó. A tiszántúli egyházkerület jövőjének kérdését nem kívánatos és nem is helyes a „merev ortodoxia“ és a „misszió“ önkényesen feltételezett ellentétének és harcának kérdésévé tenni. Tanulmányomban egy szó sincs és nem is lehet erről a képzelt harcról. Meg vagyok győződve afelől, hogy akik a valóban illetékesek közül nem helyeslik és nem óhajtják a felosztást, valamennyien igen tiszteletreméltó meggyőződésből teszik ezt s nem abból a „merev ortodoxiából“, mely alatt a fenti megjegyzés nyilván nem komoly hitbeli állásfoglalást, hanem csak üres okvetetlenkedést ért. Ilyen „ortodoxia“, legalább is azoknak lelkében és magatartásában, akik ezt a nagy kérdést felelősséggel mérlegelik és majdan eldönteni lesznek hivatottak, a Tiszántúlon nincs. Egyébként a hozzászóló fenntartás nélkül helyesli javaslatomat s annak valóraválásától új és termékeny pásztori munka megindulását, hitvalló és igazi reformátusság támadását várja s csak első lépésnek

tekinti az egész magyar református egyház megújulásához. Mindezeket az általam is forrón óhajtott változásokat a magam részéről nem ettől a javaslattól várom ugyan, hanem Isten Szentlelkének kiadásától, de vallom, hogy az egyházi élet alkalmasabbá tétele csakugyan jó eszközévé lehet a Szentlélek munkájának.

Ugyancsak a *Református Élet* 27. számában, folyó évi július 4-én (M. Gy.) jelzéssel „*A három tiszántúli egyházkerület*“ címen jelent meg egy másik cikk. Mint a cím is mutatja, nemcsak a felosztás gondolatával ért egyet, hanem kifejezetten a három részre osztás helyességét hangoztatja s tanulmányom hibájául rója fel azt az „alkudozási készséget“, mely esetleg két egyházkerülettel is megelégedne. Szerinte a tiszántúli egyházkerület három részre osztása volna az első olyan erőpróba, amelynek sikere vagy sikertelensége egyképpen döntő jelentőségű lesz az egész magyarországi református egyházra, annak jövőjére. Ez csakugyan „új kezdés“, mondja és nem foldozás többé. Mert a sürgős teendők mindenütt egybekapcsolódnak s egyik a másik nélkül aligha lesz megoldható.

Arra a kérdésre nézve, hogy hány részre kellene az egyházkerületet osztani, tanulmányomban tényleg emlitem a „két, de inkább három részre“ osztást. Megjegyzem azonban, hogy ez a kifejezés tulajdonképpen idézet és számotvet a kétféle gyakorlati lehetőséggel. Azonban a tanulmány során és végső eredményében én is határozottan a három részre osztást javaslom s hozzátehetném, hogy hallgatólagosan a „legalább hármat“ gondolom. Nem kívántam azonban túllépni a tényleges viszonyok által megszabott kereteket.

A cikknek azt a megállapítását, hogy ez a kérdés végeredményében csak részletkérdése az egész magyarországi református egyház nagy életproblé-

májának, helyeslem és készségesen megerősítem. Tanulmányomban igyekeztem is a kérdést az egyetemes egyházi szempont alá beállítani. Feladatom azonban jelenleg mégis az volt, hogy az általános rámutatás után, az egyetemességen belül, a tiszántúli egyházkerület jövőjével foglalkozzam.

A *Debreceni Protestáns Lapban* megjelent hozzászólások, illetve a hozzám intézett levelek közül először azokat említem fel, amelyek a tervezetet és javaslatot helyeslik.

Ilyennek tekintem *Bakó László* szegedi lelkipásztor „*Keressétek először Istennek országát*” c. cikkét a DPL folyó évi aug. 2. (17.) számában. Éspedig azért, mert az elgondolást önmagában nem kifogásolja és megvalósíthatónak tartja, de arra kíván rámutatni, hogy ezt a kérdést is, mint minden kérdést, az egyház igazi, szentírásbeli értelme szerint kell megoldani. Természetesen egyetértek vele s gondolom, hogy tanulmányomban rá is mutattam erre az egyedül lehetséges megoldási alapra. Figyelemreméltó *Bakó Lászlónak* az a megállapítása, hogy a felosztandó egyházkerületen belül az egyházmegyék és egyházközsegek közigazgatási területét is az egyetlen cél, az egyház igazi lényegének érvényesülése érdekében kell majd megállapítani. Meggyőződésem szerint is egyik maga után vonja a többi. Módszeri és taktikai kérdés, hogy ezt az átszervezést hol, melyik alakulatnál kell elkezdni? Erre a kérdésre még rátérek.

Nagy Miklós szeghalmi gimn. igazgató folyó évi június 17-i levelében közli, hogy az elgondolással egyetért, sőt szerinte anyagi nehézségeknek nem szabad hátráltatnia a megoldást, mert ha szükség van rá, akkor meg is kell csinálni, minden pénzügyi aggodalmaskodás nélkül. Tanácsot ad még a közigazgatási beosztásra nézve is, melyet a gyakorlati keresztülvitelnél lehet majd hasznosítani. Helyeslik a javaslatot *Hegymegi Kiss Pál* és *Eördögh Árpád* is június 4. ill. 10-i levelükben. *Eördögh Árpád* a hevesnagykunsági egyházmegye kettévágására nézve tesz észrevételt, melyet azonban maga is alárendelt jelentőségű kérdésnek tart.

Érkeztek olyan hozzászólások és levelek is, melyek az egyházkerület felosztását nem helyeslik s aggodalommal fogadják az arra irányuló elgondolásokat.

Ilyen *Tóth János* kunmadarasi lelkipásztor „*Hozzászólása*” a DPL folyó évi okt. 4-i (26.) számában. Látja és elismeri, hogy vannak hibák és beteg jelenségek az egyházkerület mai életében, de a gyógyítás módjával nem tudja elfogadni a felosztást. A bajokat az egységesen fenntartandó egyházkerületben belsőleg kell meggyógyítani. Így szerinte a püspököt mentesíteni kell a reáhalmozott munka terhének egy részétől s olyan állandó szakembereket kell melléje állítani, akik munkáját megoszthatják s megkönnyíthetik. Lehetőséget kell adni a püspöknek arra, hogy a nagy egyházkerületben fennálló közlekedési nehézségeket legyőzhesse. Ami a kérdés megoldásának ezt a személyi részét illeti, saját tapasztalatomból is jogosultnak érzem magamat arra, hogy megállapítsam: a püspök tehermentesítésének és közlekedési segítésének mentőeszméje a dolgok lényegén változtatni nem tudó jámbor óhaj és illúzió marad. Annak az egyházkerületnek, melynek örállójával rendeltetett, semmiféle ügye-baja

alól a püspököt tehermentesíteni nem lehet, egyszerűen nem hagyhatja magát tehermentesítetté, mert pásztori lelkiismeretének parancsára mindent látnia, tudnia kell s minden ügy felelősségét magára kell vennie. Ez az a „jó dolog”, amiről az Ige beszél a püspökkel kapcsolatban. A szakemberek (állandó előadótanácsosok) melléállítása természetesen helyes volna, de nem a tehermentesítésért, hanem hogy még több és még részletkebe menőbb feladatok táruljanak fel előtte. Ugyanez az eset a közlekedés gyorsításával is: még többfelé fog eljutni s még több helyen dolgozni. Elvileg természetesen lehetne beszélni a püspöki hatáskör revíziójáról, de ez a mi viszonyaink közt aligha vezetne más eredményre. Ebből a szempontból nincs más mód, mint a munkaterület áttekinthetővé és elbíráhatóvá tétele.

Tóth János úgy látja, hogy a felosztást nem indokolná a tanulmányban felemlített azon körülmény sem, hogy az egyházközsegek különböző életviszonyok között élnek. Ez a helyzet máshol is fennáll, sőt szerinte ebben a tekintetben a Tiszántúli egységesebb, mint a többi egyházkerület. Az a véleményem, hogy a máshol is fennálló baj nem lehet ok a magunk bajának gyógyításáról való lemondásra.

Nem bizik *Tóth János* a felosztott egyházkerület lelki egységének megmaradásában. Attól fél, hogy külön érdekkörök támadnak s az egyetemes egyházi alakulatokban a nagyobbsúlyú egységes föllépés helyett esetleg éppen az új részek egymással harca következhetik be. Úgy véli, hogy a nagy egységes egyházkerület inkább viselheti a gyenge gyülekezetek szegénységét. Nem látja biztosítottnak a három egyházkerületre osztás esetén az állam anyagi támogatását. A Kollégiumot is félti attól, hogy terheit az új egyházkerületek nem vállalnák s csak arra az egyre támaszkodhatna, amelyiknek területén marad.

Ezekkel az aggodalmakkal lényegében rokonjellegűekre mutat rá *Demjén István* budafoki lelkipásztor folyó évi július 23-án kelt levelében. Mint a Kollégium volt diákja szól hozzá a kérdéshez. A felosztástól csak külsőleges, látszat-javulást vár, pedig valóságos belső megújulásra volna szükség. Viszont a Tiszántúli „erőnimbusza” megszűnnék, amit nagy veszteségnek tartana. Az új részek elkülönülnek, sőt szembe is kerülhetnek egymással. A püspökre nézve ő is azt tartja megoldásnak, hogy csak valóban püspöki teendőket (?) kelljen végeznie s legyenek olyan lelkészi munkatársai, akik missziójában tényleges segítséget adnak neki.

Távol áll tőlem, hogy ezeknek az észrevételeknek értékét tagadjam. De azt hiszem, hogy mindaz, ami javaslataikban helyes, sokkal jobban megvalósítható a több-kisebb egyházkerületben, mint az egy nagyban. Éppen mert komoly lelki aggodalmaik vannak, szükséges, hogy az egyházi élet belső megújulásának érdekében is a mozgékonyabb, áthatóbb alakulatokat tartsák megfelelőbbnek. A keletkező ellentétekre, a közös terhek esetleges nemvállalására vonatkozó aggodalmaik olyan emberi gyarlóságokat mérlegelnek, melyek fájdalom, minden alakulatban megvannak és a jövődbeliekben is meglesznek. Ezekkel számolni kell ugyan, de a kérdés megoldását tőlük függővé tenni meggyőződésem szerint nem szabad. Vállalni kell a küzdelmet az emberi természet lehúzó erőivel. A tiszántúli egyházkerület jövőjének gondja minél inkább a hit

s minél kevésbé az emberi fontolgatások tárgya lesz, annál bizonyosabb, hogy ilyenféle akadályok állanak a missziói cél, az élő gyülekezet megvalósításának útjába. Isten nevében, Krisztus zászlaja alatt szembe kell szállani velük, mert amilyen elkerülhetetlenek, éppen annyira legyőzhetőek is a hit erejével. Ha emberi nehézségekre tekintettek volna, reformátorainknak sohasem lett volna bátorsága vállalni a régi kötelekkel való szakítást Krisztus igaz egyházának győzelméért.

Mikor az állam anyagi támogatásának mérvéről és kötelezettségéről beszéltem, a jelenlegi helyzet és a ma fennálló kapcsolat szükségszerű következményeit vettem számba. Ha nem csupán elméleti fejtegetéseknél akarunk maradni, kötelességünk a reális adottságok és lehetőségek e számbavétele. De határozottan kívánom hangsúlyozni, hogy az egyházkerület és az egész magyar református egyház létkérdésének megoldását akkor is elodázhatatlannak tartom, ha erre a ma jogosan megkívánható állami segítségre nem is számíthatnánk. Egyházi életünk megújítása nem függhet az állam anyagi támogatásától, sőt sok tekintetben egyenesen attól függ, hogy minél teljesebben egyházunk élő tőkájének önerőjére támaszkodjunk. Sajátos és immár Európában kivételes magyar helyzetünkben azonban méltán vádolhattak volna felületességgel, ha egyházunk nemzeti jelentőségére s ezzel kapcsolatban a magyar nemzeti állam tulajdon érdekéből fakadó magasabb kötelezettségére rá nem mutatok. Én az államsegélyt nem kegynek és ajándéknak tekintem, hanem az állam törvényesen megszabott hozzájárulásának egy olyan szolgálat biztosítására, mely nélkül a magyar nemzet megsemmisülne. De nem tartom egyházunk létalapjának sem. Viszont mindaddig, amíg az állam és a keresztyén gyülekezetek viszonya a jelenlegi módokon van szabályozva, az államsegélyről a magunk hátrányára és a mások előnyére való lemondást megengedhetetlennek tartom. Ez alapon vettem fel a tanulmányba az egyházkerület felosztása esetén várható állami segítség kérdését is, anélkül azonban, hogy a megoldást ettől tettem volna függővé. Igaza van Nagy Miklósnak, ha szükséges, meg is kell csinálni, minden pénzügyi aggodalmaskodás nélkül.

Végül, de nem utolsó sorban térek reá *Dr. Szentpéteri Kun Béla* tanulmányára, mely a DPL folyó évi július 19 és 26-i (15—16.) számaiban jelent meg.

Bátorkodom ezt a kitűnő tanulmányt olyannak tekinteni, mint amelyik tanulmányom lényegével egyetért s még a gyakorlati következmény, az egyházkerület felosztása tekintetében elfoglalt tagadó álláspontja ellenére is, meggyőződésem szerint azzal könnyen összeegyeztethető eredményre jut.

Általánosságban velem megegyezően állapítja meg, hogy az egyházkerületek tagozódása ma tényleg nem szerencsés, hogy a köztük lévő aránytalanság kirívó, hogy a tiszántúli egyházkerület mai területe nem is régi történeti hagyományból való, hogy a helyzetnek éppen ez az egyházkerület látja leginkább kárát egyetemes egyházi viszonylatokban s hogy e tekintetben „tömbereje” inkább hátrányára, mint előnyére szolgál. Elismeri a lelkigondozás nehézségeit s a lelkészi munkaerők egészségtelen kihasználását is, bár ezek a bajok szerinte (s szerintem is) az egész magyarországi református egyházban fennállanak.

Meggyőződése azonban az, hogy ezeken a bajokon az egyházkerület felosztása nem segítene. Az egyházkerületen éppen úgy, mint az egész egyházon, csak a lelki munka jobb végzése segíthet. Ehhez pedig nem több püspök, hanem több lelkipásztor kell s ha a három egyházkerület költségeit lelkipásztorok munkábaállítására fordítanók, több eredményt érnenk el. A tanyák és szórványok gondozásával a püspök vagy püspökök állandóan ügysem foglalkozhatnának. Nem attól fél, hogy a felosztáshoz, illetve az új egyházkerületek fenntartásához az állam nem adja meg az anyagi segítséget, hanem inkább attól, hogy megadja, mert ez nem szolgálná az önerő fejlesztését, önerőből viszont egy egyházkerületet is nehezen bírunk fenntartani. Ő is tart attól, hogy a Kollégium több egyházkerületnek nem lesz közös szívügye. Nem volna előnyös a felosztás a debreceni egyetemi hittudományi kar országos jellegű munkájára nézve sem. Az iskolák felügyelete pedig szerinte jobban megy, ha egyházkerületi határok kevésbé korlátozzák. Az országos egyház egységének szempontjából az új egyházkerületek és püspökök centrifugális erőket jelentenek, vagy ennek ellensúlyozásaképpen a hierarchia veszedelmét idézik fel.

Ő is vallja, hogy az igazi feladat a gyülekezeti élet megerősítése, megújulása, belső ellenálló erejének kifejlesztése, ehhez pedig nem több püspök, hanem több misszionárius és prédikátor, nem több főgondnok, hanem több jó presbiter, nem több adminisztráció, hanem több pásztorlás kell. A megoldás útja tehát az, hogy a lelkipásztorokat és az egyházközségeket kell szaporítani, azután az egyházmegyéket helyesen elosztani. Úgy látja, hogy a tiszántúli egyházkerületben harminc-negyven egyházmegyére volna szükség. És csak ha ezek megtörténtek, lehetne majd szó végül az egyházkerület felosztásáról.

Örömmel és készséggel jelentem ki, ennek hogy az érvelésnek tartalmával teljesen egyetértek. — Hiszen az egyházkerület felosztását én sem azért látnám szükségesnek, hogy több püspökünk, főgondnokunk és megsokasodott adminisztrációnk legyen, hanem éppen azért, hogy a kisebb, jobban kézben tartható, mozgékonyabb és organikusabb egységekben a lelkipásztori és gyülekezeti misszió s az igazi presbiteri szolgálat sokasodjék meg s váljon az egyházi élet döntő tényezőjévé. Közöttünk nincs elvi ellentét, csak a feladatok megvalósításának sorrendjében látunk fordított utat és módot. Nekem az a meggyőződésem s ezt úgy egyházi törvényeink szelleméből, mint a tapasztalathól merítem, hogy a több misszionárius lelkipásztort, a több jó presbitert és a több élő gyülekezetet életre hívni, munkába állítani az egyházkerület hivatott s több-kisebb egyházkerület hamarabb és biztosabban eszközölheti ezt, mint a mai egy és nagy. A mi viszonyaink történelmi okok és jelenlegi körülmények miatt olyanok, hogy ezt a megújulást, mint egységes, messze kiható fordulatot, nem várhatjuk s hiába várnök alólról, az egyes helyi alakulatoktól, még az egyes egyházmegyéktől sem, mert noha nem hiányoznak ezeknek körében időnkénti mozdulások s általában tapasztalható az egyházi élet helyenkénti és időszakos megelevenedése, az ébresztő akaratot, az irányítást, az összefogó ráhatást, a feladatok vilá-

gos meglátását, rendszeres tervbeillesztését és egyöntetű munkabevetését eddig is, most is csak legnagyobb önkormányzati testületünknek, az egyházkerületnek döntésétől és tevékenységétől remélhetjük. Az a jog- és hatáskör, az a súly és tekintély, amely a missziói egyház egységes megnyilatkozásához szükséges, lelki értelemben is csak az egyházkerület tulajdona. Ha csupán az elmúlt két évtizedre tekintünk is, nyilván láthatjuk, hogy a magyar református egyházi élet egész területén meglevő lelkészélet és missziói munka mindenütt az egyházkerület vezetőségének, tanácsainak, bizottságainak irányításából és támogatásából zsendült fel s az Egyetemes Konvent és a Zsinat erre vonatkozó határozatainak is az egyházkerület adta hatóerőt és gyakorlati tartalmat.

Ha a tiszántúli egyházkerület három új egységre tagolódna, egyházalkotmányunk és szervezetünk szerint tényleg két püspökkel és két főgondnokkal többünk lesz. Ez nem okvetlenül szerencsétlenség. Lehet erőgyarapodás is. De nem ez a fő. Bárasak két új püspök és két új főgondnok volna az ára annak, hogy sokkal több egyházmegyénk, egyházközségünk, lelkipásztorunk és presbiterünk legyen! Nem látok okot arra, hogy tanulmányom következteléseitől s az egyházkerület felosztásának javasolásától elálljak, de készségesen egészítem ki javaslatomat Szentpéteri Kun Béla egészséges és korszerű elgondolásával, hogy a tiszántúli egyházkerület jövőjét három egyházkerületre való felosztásával, harminc-negyven egyházmegye létesítésével s minél több életképes egyházközség megszervezésével biztosítsuk a feladatoknak ebben a sorrendjében. S ha mindezt megcselekedtük, akkor se feledjük el, hogy nem több állást és adminisztrációt, hanem több személyes hitet, áldozatot, szolgálatot kell tevékenyvé lennünk az egyház életében ezek által is. Szüntelenül és buzgón könyörögjünk azért az Úrhoz a bátor hit és belső megújulás Lelkéért!

Debrecen, 1942. okt. 24.

Makkai Sándor.

A lelkipásztori hivatal vezetése és az egyházi közigazgatás

Az *Igazság és Élet* folyóirat 1936—1938. évfolyamaiban — majd különkiadásban is — legjobb theologusaink és lelkipásztoraink cikksorozatát írták „A lelkész mint...” címmel. Itt azután nemcsak a theologiai tudomány egyes szakasportjait vették boncolás alá és állapították meg rendre helyesen, hogy a lelkipásztornak mindegyikhez kell értenie, de még a „lelkész, mint hungarologus”, a „lelkipásztor mint szociális igehirdető” kérdések is megoldást találtak. Szerintem azonban egy fontos kérdés tárgyalása kimaradt ebből az értékes sorozatból: a lelkipásztori hivatal vagy iroda vezetése és általában az egyházi közigazgatás kérdése. Nézetem szerint ugyanis ezt a „lelkész mint egyházjogász” tételbe beletenni és azzal együtt érteni nem lehet. Ezt a cikket pedig éppen azért írom, hogy a lelkipásztori hivatal vezetésére, az egyházi közigazgatás kérdésére és ezzel kapcsolat-

ban a theologusok irányú nevelésére felhívjam a figyelmet.

Azzal kezdhetem, hogy a „lelkészképzés” célja mégis csak a „lelkipásztorképzés”. A lelkipásztornak pedig hivatala van: iktatóval, anyakönyvekkel, jegyzőkönyvekkel, számadásokkal stb. Hivatala van, ahova ügyes-bajos emberek és tanácskérők mennek nem lelki ügyek megbeszélésére is. Tudjuk nagyon jól, hogy a világi pályán a *közigazgatás*, vagy bármely hivatal vezetésébe nem lehet belekerülni, hanem ezt *először* alapos tanfolyamokon tanulni kell. Igaz, hogy a segédlelkészi két év a II. lelkészképesítő vizsga megszerzése előtt többek között e gyakorlat megszerzését is célozná, de — azt gondolom — a legtöbb segédlelkésznek éppen ezt megtanulni kevés alkalma van. A liturgiális és missziói munkák közül sok lehet a segédlelkész feladata, de — hogy csak egy esetet említsek — a segédlelkész a presbitériumnak *nem tagja* és a legtöbb helyen *nem is jegyzője*. Ez csak egy eset, amiért a legtöbb segédlelkész nem érdeklődik a presbitériumi ülések és az ezzel kapcsolatos ügyek iránt. Szerény nézetem szerint pedig az egyházi közigazgatást már előre tanítani kellene a theologusoknak. E tárgy tanítását pedig *debreceni viszonylatban* nem lehet az egyházjog studiumához utalni. Amíg ugyanis Debrecenben a theologusok az egyházjogot az egyetem jogi fakultásán a *joghallgatókkal együtt* hallgatják, addig sem ezen az órán, sem az egyházjogi szeminárium órákon nem lehet részletesen és rendszeresen a *református egyház mai és mindennapi közigazgatását*, a lelkipásztori iroda vezetését megtárgyalni. E szempontból is áll a tétel, mint minden másra, hogy mindent megtanítani nem lehet, de általában a vezető szempontokat jó lenne tudni az egyházközségek leendő vezetőinek. Jó lenne pedig azért, mert amíg lesz *látható és hivatalos* egyház, különösebben pedig amíg nálunk az *egyház és állam* mai viszonya megmarad, vagy egyszerűbben szólva: amíg kell kongrua, kor- és családi pótlék, dologi és személyi államsegély stb., addig meg is kellene magyarázni a kikerülő nemzedéknek, hogy *mi ez és mi ezekkel szembeni mai eljárás*. De még ha ezt a nem is olyan lényegtelen szempontot elhaanyagoljuk is — pedig hány százalékát képezi ez a mai adminisztrációnak, különösen pedig azért, mert nem tudják, hogy *kitől, mikor és hogyan* lehet kérni?! — akkor is ott van a lelkipásztor személyes érdekein kívül és felül az *egyházközség egész ügyvezetése*. Hogy ismét csak a legegyszerűbb és legmindennapibb esetet hozzam fel: az *anyakönyv* vezetése, kivonatok mikénti kiadása (bélyeg és illeték kérdése!), téves bejegyzés kiigazíthatásának módjai stb. A *Lelkészegyesület* folyó évi 28—29. számában Kósa Béla éppen arra mutat rá, hogy milyen fontos lenne az ifjúságot ezekre is tanítani. Vagy vegyünk egy másik egyszerű esetet. A jég elveri a határt, megrongálja az egyházi épületeket, bedőléssel fenyeget a torony: mit csináljon és mit csinálhat ilyen esetben a lelkipásztor? Azért hozok fel ilyen eseteket — amelyeknek számát még gyarapítani könnyen lehetne —, mert éppen lelkipásztori körökből szokott felhangzani a panasz, hogy milyen *felesleges és káros az adminisztráció*. Sőt olyanok is vannak, akik helytelenül *szembeállítják az adminisztrációt a misszióval*. Pedig nem az a baj, hogy *van* adminisztráció és közigazgatás, hanem az, hogy nem értenek hozzá sokan, nem tudják, hogy

mit hogyan kell és lehet legegyszerűbben megcsinálni. Nem az a baj, hogy kell egyházi adminisztráció, hanem nagyobb baj az, hogy egész *egyházi* berendezkedésünk és törvényalkotásunk a *világi* törvényhozást és közigazgatást utánozza. Ez utóbbiban pedig „szakképzett” emberek: „*tisztviselők*” vannak, és mégis sok panasz van ez ellen is, nálunk meg ennek a „szak”-nak a tanítása egyszerűen hiányzik. Éppen ezért lesz aztán olyan nagy teher az egyházközségben rendszerint egyedül maradó lelkipásztor előtt a lelkipásztori hivatal vezetése és az egyházi közigazgatásba való bekapcsolódás.

A rossz irodavezetés pedig *lelki* szempontból is — nem is szólva az anyagiakról és a lelkipásztor „tekintélyéről” — nagyon káros. Innen van az, hogy sok lelkipásztor *fél* minden hivatalos üggyől, körlevéltől, statisztikától stb. stb. A lelkipásztor ingerült, hogy már megint jelentenie kell, már ismét kéri, sürgetik és fenyegetik; a felsőbb — adminisztrációval amúgy is túlterhelt — hivataloknak pedig munkájuk nagy részét az képezi, hogy tanácsot adnak, hogy mit hogyan kérjenek, jelentsenek, kezdeményezzenek s azt milyen formában, milyen felszereléssel lehet és célszerű és megkívánt felterjeszteni, aztán az ügyiratot visszaküldik pótlásra, helyesbítésre, jó felszerelésre stb. Mennyi időt rabol ez el mindkét helyen és milyen feleslegesen!

Az irodavezetés pedig nem is boszorkánymesterség. Sőt még azt is hozzá lehet tenni, hogy ez nem *sarkkő*, amellyel áll vagy esik az egyház, de azért mégis lényeges. Imre Lajos „*Ekkleziasztika*” c., nagyon értékes könyvében (a Coetus Theologorum kiadványsorozata 2.) „*A lelkipásztor, mint az egyházközség vezetője*” fejezetben pompásan tárgyalja ezt a kérdést is. Teljesen igaz a van, amikor megállapítja, hogy óvakodni kell a papiros-egyház uralmától, a munka adminisztrációjának túltengésétől, ami arra vall, hogy ott a lélek másodrangú szerepet játszik csak; de viszont arra is helyesen figyelmeztet, hogy minden szervezetlenség és rendtelenség azt bizonyítja, hogy nem a Lélek, hanem emberi ötletek — és tegyük hozzá: emberi hanyagság és nemtörődömség — vezeti az egyház munkáját.

Az eddigi szempontokhoz még egyet lehet hozzávenni. A mai canonica és generális vizitáció nagy része éppen az egyházi életnek az itt említett területét ellenőrzi. Számonkérni és ellenőrizni ugyanis az ilyen dolgot sokkal jobban lehet, mint a lelkieket, de viszont éppen ezért is fontos lenne az erre való tanítás is. Ennek tanítását pedig — megismétlem — nem lehet sem az egyházjog, sem a gyakorlati theologia valamelyik ágába utalni. Éppen ezért — véleményem szerint — külön a megújítandó lelkész-képzőintézet tantárgyai közé kellene és lehetne ezt felvenni az V. éves theológusoknak, hogy mikor aztán majd megállanak a lelkipásztori irodában, általános tájékozottságuk már ebből a szempontból is meg legyen. Minél közelebb van az az idő, amikor a II. lelkész-képesítő vizsga letétele után hamarosan lelkipásztori állást kap az illető, annál fontosabb lenne, hogy ekkorra már *elvileg* is és a gyakorlatból szerzett tapasztalat alapján is egyaránt készen legyen a lelkipásztori hivatal önálló vezetésére.

Végül még hozzá kell tennem, hogy én ezt a kérdést csak az „*iroda*” szemszögéből látom és nézem, éppen ezért nagyon szükségesnek és értékesnek tar-

tanám, ha valaki — akár pro, akár contra — az „*élet*” szempontjából nézve elmondaná, hogy ő hogyan látja ezt a kérdést, hogy ő hogyan vergődött át az egyházi közigazgatás és a lelkipásztori irodavezetés kezdeti nehézségein akár segédlelkész, akár lelkipásztor korában, és mennyit tanult a maga kárában. Megmondaná azt is, hogy *mit, honnan, kitől* és *mikor* tanult meg és hogy körülbelül tud-e már mindent? Elmondaná, hogy kellene-e és mit tanítani az egyházi életbe kikészülő Timotheusoknak az egyházi élet adminisztrációjából és a lelkipásztori iroda vezetéséből. Azt hiszem, hogy a lelkipásztor-képzés és általános egyházi szempontból is ez nem lenne felesleges, sőt nagyon hasznos lehetne.

(Debrecen.)

Szabó Gábor.

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCS-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

Alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye tisztújító közgyűlése október 8-án volt Debrecenben. A gyűlékezettek nagy egyhangúsággal választották meg a régi tisztsíkat. Esperes lett Bartha László tiszalóki lelkipásztor, egyházmegyei gondnok Rásó István Hajdú vármegye alispánja, lelkészi főjegyző Dr. Molnár Béla balmazújvárosi, jegyző: Kiss József hajdúböszörményi lelkész. Világi főjegyző: Dr. Kiss István püspökladányi ügyvéd, aljegyző: Mikó József hajdúnánási ig. tanító. Lelkészi tanácsbírók: Demjén Ferenc hajdúszoboszlói, Ajtay Jenő búdszentmihályi, Bakóczy Endre hajdúböszörményi, Dr. Molnár Béla m. kir. kormányfőtanácsos, balmazújvárosi, Kovács Lajos tiszaezlári, Molnár Zoltán hajdúhadházi, Somogyi Pál hajdúnánási, Kiss Sándor földesi lelkipásztorok. Világi tanácsbírók: Dr. Hadházy Zsigmond ny. főispán, Dr. Benkő Géza m. kir. kormányfőtanácsos, országgyűlési képviselő, Dr. vitéz Hadházy Ferenc hajdúhadházi ügyvéd, Dr. Rásó Gyula püspökladányi főszolgabíró, Dr. Szálkay Antal hajdúböszörményi polgármester, vitéz Kiss István ny. őrnagy, földesi földbirtokos, Vasady Lajos ny. kir. tanfelügyelő, Dr. Elthey László, a központi járás főszolgabírája. Egyházmegyei ügyészek: Dr. Szilva Endre hajdúhadházi ügyvéd és Dr. Csuha István hajdúszoboszlói városi ügyész. Tanárképviselek a hajdúböszörményi gimnázium részéről: Dr. Sarkady Nagy János igazgató és Almássy Márton vallásnár, a hajdúnánási gimnázium részéről: Dr. Tóth Lajos igazgató és Dr. Horkay László vallásnár; a hajdúböszörményi polgári leányiskola részéről: H. Fekete Péter igazgató. Tanítóképviselek: Buzogány Dénes püspökladányi ig., Cseke Gábor hajdúszoboszlói igazgató, Sulyok Ödön búdszentmihályi, Tóth János hajdúnánási tanítók és vitéz Dobos Sándor vámospéresi igazgató. Egyházmegyei számvevő: Molnár Zoltán hajdúhadházi lelkipásztor, aki egyben belviszói előadó is. Lelkészi nyugdíjintézeti pénztárnok: Kovács Lajos eszlári, közpénztárnok: Bartha Dezső vámospéresi lelkipásztor. Az elnöki megnyitóban Rásó István egyházmegyei gondnok kitért a lelkészek és általában egyházi tisztviselőknek szociális kötelességeire és a debreceni Kollégium megsegítésének fontos ügyére. Az elnöki megnyitóhoz, amit a közgyűlés tagjai igen nagy tetszéssel fogadtak, Békely Lajos hajdúszoboszlói, Somogyi Pál hajdúnánási lelkipásztorok, Dr. Szálkay Antal tanácsbíró, hajdúböszörményi polgármester és Bartha László esperes szóltak hozzá.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

D. Dr. Révész Imre püspök a reformációi ünnepet megelőző hetet missziói hétnek szokta felhasználni. Ilyenkor a tiszántúli egyházkerület egy-egy vidékét látogatja meg. Nem „generális vizitáció” ez, hanem kifejezetten missziói munka. Az elmúlt héten

a debreceni egyházmegyéhez tartozó Sárrét hét gyülekezetét látogatta meg. A hét gyülekezet mint egy szép koszorú együtt, ősi, tiszta, magyar helyek: Bihartorda, Biharugra, Biharnagybajom, Nagyrábé, Sárrétudvari, Szerép. A püspököt missziós körútján Dr. Szász Imre esperes, Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi missziói lelkész és vitéz Úry Ferenc konyári lelkipásztor kísérték. Kiemelkedő pontja volt a látogatásnak a reformáció ünnepén, október 31-én Bihar-nagybajomban tartott lelkipásztori és tanítói összejövetel. Itt a püspök lélekhez szóló nagy beszédet mondott a megtérés és újjászületés titkáról, a nagy belső reformációról. Ebben a felejthetetlen beszédben a többek között a következőket mondotta: „Tanítóknak a gyülekezetében vagyunk, mert régen a lelkipásztort is lelki tanítónak, a prédikációt lelki tanításnak hívták. A lelkipásztori és tanítói hivatás gyökerében egy. A reformáció emlékezete alkalmas arra, hogy erre a gyökeres egységre figyelmeztessen. Az egyházi szolgálat lényeges vonása a tanítás, amelynek egynek kell lennie, akár a templomban, akár az iskolában folyik. A reformáció amíg egyfelől a katedrába tudományosan képzett lelkipásztorokat állít, addig másfelől az iskolákba lelki tanítókat küld. Érdekes párhuzamot vont a püspök a továbbiakban a reneszánsz és a reformáció között, megállapítván, hogy „a reneszánsz embereszményét a reformáció is magáénak vallja azzal a hozzáadással, hogy az: kegyelmi erőkből élő, Igéjére hallgató ember, aki meri magát egy közvetítő, a Jézus Krisztus által, a kegyelemre bízni...“ Majd így folytatta: „Az iskola az egyház szemináriuma, melyet ma így mondhatnánk: Az iskola egyházi és nemzeti életünk drága eseménycsücske, ahol újjászületett lelki tanítók sok más mellett arra sem feledkeznek el rámutatni, hogy jövők biztos alapja az újjászületett élet. Az a nagy baj, ha mindenki a másikat biztatja, de maga soha nem akar megújulni. Pedagógusainknak és pásztorainknak családjaikkal együtt és egyszerre kell megújulniok“. Vázolta a közösségi élet nagy erejét, az őszinteséget és hogy megújulni csak Krisztus által lehet. A püspök beszédét így fejezte be: „Legyünk egyek a lelki tanítás munkájában és az azt előfeltételező újjászületésben. Nem kriptá a keresztyén egyház, hanem folyvást élő és zsendülő új vetés, ahol Isten mindig újra és újra kiárasztja Lelkét, mint a reformációban; — ha készen van a mi szívünk, akkór kezdődik az új reformáció mi bennünk és mi általunk. Nagy missziói tűznek kell fellobogni a magyar ég alatt, hogy százados elnyomottságunk mulasztásait behozhassuk. Amíg lélekben minden crónkkal hős fiainkra gondolunk, Isten azt üzeni nekünk a reformáció ünnepén: az imáinkban annyira esdekelt boldogabb magyar jövendő, újjászületett magyar emberek által jó el“.

Kollégiumi nap Berettyóújfaluiban. A berettyóújfalu református egyház vezetősége október 31-én kollégiumi napot rendezett szép erkölcsi és anyagi sikerrel. A megnyitó beszédet Dr. Miskolezy Pál főgondnok tartotta, a Kollégium multjáról és jelenéről előadást tartott D. Dr. Nagy Sándor kollégiumi vallástanárnak, a Kollégiumról szóló költeményeiből felolvasott Baja Mihály debreceni lelkész, a Petőfi Társaság tagja, szép énekszámokat adott elő Genesy Sárika, a debreceni Zeneiskola növendéke. Bezáró beszédet Dr. Hajdú Gyula tartott a szépen sikerült ünnepélyen.

A debreceni Kossuth-utcai egyházrész reformációi emlékünnepélt tartott november 1-én saját templomában. Gyülekezeti éneklés után Baja Mihály lelkipásztor imád-

kozott, majd U. Sallay Margit operai növendék két szép énekszámot adott elő Zsádon Antal orgonakíséretével. Az Igét Dr. Czeglédy Sándor egyetemi tanár hirdette erőteljesen, utána Jordán Rózsika szavalta el Baja Mihály „Magyar gályarabok“ című költeményét, majd Zsádon Antal orgonaszámát után Ács Mihály segédlelkész mondott záróimádságot. ANői Kör tagjai perselyadományokat gyűjtöttek a szegény iskolások felruházására.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

Hadigondozó-vasárnapot rendezett október 25-én a tiszainokai református egyház az Olvasókör nagytermében és példaadó módon hódolt a fronton küzdő katonák előtt. Délelőtt 10 órakor ünnepi istentisztelet volt, amelyen Szokody Gyula lelkipásztor Malakiás 4:2a) alapján „*Fel-támad néktek az igazság napja*“ Igéről beszélt a teljesen felt templom hallgatósága előtt. Este 7 órakor az Olvasókör nagytermében előre meghirdetett *hadigondozói ünnepély* tartott meg, ahol a nagyterem zsúfolásig megtelt hallgató-ságán kívül az Olvasókör udvarán is sok nép gyűlt egybe. A Himnusz eléneklése és a Hiszekegy együttes elmondása után *Papp Zoltán* főjegyző nyitotta meg az ünnepséget. K. Egyeki Juliska és M. Tólas László szavalata után *Körösi Balázs* tanító megkapó történetet olvasott fel. B. Szabó Mária közvetlen kedvességgel elénekelt éneke után *Szokody Gyula* lelkipásztor tartott előadást: *Mit üzennek a mi fiaink?* címmel. Előadása során szólt a Bajtársi Szolgálat és az egyház feladatáról. Előbbi felvilágosító tanácsaival, utóbbi a katonák részére küldött körleveleivel, ajándék-bibliával, vigasztaló, erősítő iratok küldésével, a katonákkal való levelezés állandó fenntartásával tesz szolgálatot. Fel-olvasta a frontról küldött lapokról a tiszainokai katoná-íjakk üzenetét, amelyből egybehangzóan állapítható meg: 1. vágyunk fiaink a Szentírás után, 2. köszönik a róluk való gondoskodást, 3. kéri, hogy gondoljunk rájuk egy sor irással is. A frontról jött lapok könnyekig megható üzenetei nyomán tartott értékes előadást, Isten akaratában megnyugvó lélekkel, áhítatos csöndben hallgatták végig a jelenvoltak és az előadás végén a haretéren küzdő katonák vallásos iratokkal való ellátására 30-73 P-t adtak össze. A lélekemelő ünnepség a Szózat eléneklésével ért véget.

K Ü L Ö N F É L É K

REFORMÁTUS ÉRTELMISÉGI FÉRFIAK KONFERENCIÁJA DEBRECENBEN. A most élő emberöltő emlékezete szerint, két hatalmas megmozdulás történt Debrecenben abban az irányban, hogy az értelmiségi férfiakat összegyűjtsék és összefogásra bírják. Az első az 1914—18. világháború végén, a forradalmak leverése után következett; akkor volt a debreceni gyülekezetnek új lelkipásztora mostani püspökünk s ő köré csoportosult egy impozáns intelligens férfitársaság, mely évek hosszú során át együttmaradt a Biblia mellett és sok-sok lélek megébredésének volt a kiindulópontja. Ennek az első megmozdulásnak immár húsz éve. Körül-belül tíz évvel ezelőtt alakult ugyanígy és ugyanazon előfeltételek mellett, amaz elsőnél jóval kisebb csoport. Ennek szemmelátható elindítója volt a „Református Élet“ című lap Debrecenben tartott impozáns konferenciája. Ez a kis csoport „Rügy“ elnevezés alatt, szintén a Biblia köré csoportosult s évek hosszú során át együttmaradt s áldott munkát végzett. Ennek azonban vesztét jelentette az azon időtájt egyházi életünket nyugtalan hullámverésként ellepő „oxfordi csoportmozgalom“, ez a Tiszavirág-életű lázálom. A „Rügy“ vezetői közül többen az oxfordistákhoz csatlakoztak, s a megosztás, sajnos, felosztáshoz vezetett. Most a debreceni egyház nagyterdei, egyetemi egyházkörzele vezetőségének hívó szavára sereglött össze mult vasárnap délután, az

egyemei templomban, Debrecen értelmiségi férfivilága, oly szép számmal, amilyenre Debrecenben még nem emlékszünk. Rövid islentisztelet után, melyet Szenes László klinikai lelkész végzett, három bevezető előadás hangzott el Dr. Makkai Sándor professzor, Dr. György György kir. főügyész és Dr. Csobán Endre főlevéltáros ajkáról, akik irányt szabtak a református férfi hitélet, világnézete, egyházi és közéleti magatartása elé. Gazdag és értékes hozzászólások sora következett, amelyet Dr. Baesó Jenő professzor, egyházkerületi gondnok foglalt össze. Az elnöklő Uray Sándor lelképásztor indítványára a konferencia kimondotta, hogy december, január, február és március hónapok elején egy-egy közös férfibibliórát tartanak eszmecserével; április hó végén, húsvét nagyhétében, egy újabb nagyszabású konferenciát rendeznek az egyház problémáinak megbeszélésére. Az elkövetkezendő években is, ugyanezen keretben óhajtanak tovább munkálkodni.

A Kormányzó jelenlétében helyezik végső nyugvóhelyükre az Apafi fejedelmi pár hamvait Kolozsváron. Az erdélyi egyházkerületi közgyűlés keretében folyó évi nov. 23-án lesz az ünnepség. Eddig a Magyar-utcai templom őrizte a fejedelmi hamvakat a Farkas-utcai templom javítási munkálatai miatt; most, miután ez befejeződött, Árva Bethlen Kata végrendekezése értelmében eredeti nyugvóhelyükre szállíttatja azokat az egyházkerület. Fontos tények tették indokolttá ezt az intézkedést: 1. Az Apafiakon kívül egyetlen erdélyi fejedelemnek sínes meg hazánkban a holtteste. 2. Az Apafiak fejedelmi családja volt az utolsó református fejedelmi család. 3. I. Apafi Mihály és felesége végrendekezésük szerint azt kérték, hogy ifjan elhunyt gyermekeik mellett a Farkas-utcai templomban nyugodhassanak. Óhajukat hálás kegyelettel teljesíti most az erdélyi református egyházkerület. Az ünnepség Kormányzó úr őfőméltósága, a magyar királyi kormány, valamint az illetékes országos és városi testületek, intézmények vezetőségeinek jelenlétében fog megtörténni.

Országos teológiai tanári konferencia volt október hó 19. és 20. napjain Kolozsváron. Ezalkalommal először gyűltek össze Erdély fővárosában hazánk teológiai tanárai. Többek között egy, az egyházi irodalom számára iránytmutató folyóirat megindítását javasolta a konferencia résztvevőinek Vásárhelyi János püspök.

Leleplezték Szatmáron a jehovások szektáját. „Jehova Isten Tanúinak” nevezik magukat. Napjainkban már féltelmessé kezdett válni aknamunkájuk. Napilapok hírt adtak „derék” tetteikről, s a közönség jóízűen mosolygott az „égi bárányozó” — sekélyes hitű jehovások okvetetlenkedésén. Most azonban meglepően sok van a jehovások rovásán. A multkor jehovás előimádkozó felakasztja gyermekét, nem sokkal később egy másik félholtra ver egy asszonyt, s most legközelebb a szatmári rendőrség három heti szorgos nyomozás után felderíti, hogy ez az élődi szekta nemcsak az egyház felé öklöt rázó óriás, hanem még a nemzettest békejét is felbolygatni akaró, szípolozó sejtrendszer: nemzetközi szervezet. Kik ezek a jehovások? A székhelyük Amerikában, Brooklynban van, az európai székhelye a mozgalomnak a svájci Bern. A mozgalom internacionális, tagadják a nemzetek létjogosultságát. Szélsőséges tanai alátámasztására a bibliai idézeteket kiforgatják a valójukból. Apokrif idézeteket használnak. Híveiket arra akarják bírni, hogy vonják ki magukat a polgári kötelezettségek alól, így pl. szabotálják a legáltalános kötelezettségeket. Az egyszerű emberek számára esalétek volt, hogy a mozgalom a vallásos egyesület külszínét vette magára. De ez csak máz volt, mert ott vannak a háttérben a bomlasztó tanok. A szatmári nyomozás munkáját megnehezítette az a körülmény, hogy a szektások sejtrendszerben szervezkedtek. Csak két-három ember jött össze, a többi sejtéről és a vezetőkről nem tudtak semmit. Mégis a szatmári rendőrség nyomozása eredményre vezetett. Hetvenhét egyén ellen indult meg az eljárás, 45-öt pedig internáltak. A sejték rejtjeles leveleket és futárokat használtak az összeköttetés céljára. Különös szótárukból íme néhány szó: tagsági díj = „jóreménység”; sajtótermék = „lekvár” stb. Igéshirdetésre — az elkobzott gramofon bizonyossága szerint — gramofonlemezt használtak. Nyilvános helyeken, összejöveteleken, kenyérjegy-osztásnál és hasonló helyeken mindenütt kirívó hangon beszélgettek tanáikról, lépve akárván

csalni az együgyű lelkeket, ami sok esetben sikerült is nekik. Istennek hála — napjuk lejárt. Kassán, Makón, Szatmáron és Kárpátalja egyes helyein a magyar vigyázó lelképásztorok és hatóságok éberségét nem játszhatták ki még sejtrendszerükkel sem. Szatmár példája nyomán országsszerte folyik a jehovás szektának egyházunk és nemzetünk testéből való gyökeres kioperálása. (T. Z.)

Részletek Dr. Makkai Sándor professzornak a debreceni református értelmiségi férfiak konferenciáján elmondott beszédéből. Olyan világot élünk, amikor nemcsak arról van szó, hogy egyik vagy másik felekezet igazságait kritizálják vagy támadják, hanem világnézeti harc tombol körülöttünk, amely azt kiáltja, hogy egyáltalában van-e szükségük az embereknek vallásra? Ezt a harcot mi, reformátusok, nem igen vállaljuk. Csodálatos közönnyel nézzük az idők fergeteges dülását és nem veszünk tudomást arról, hogy a másik hogyan gondolkodik. Keresni kell a református egyház mélységeit. Majd a reformáció lényegéről beszélt s kijelentette, hogy ma a református férfiaknak a hitetlenséggel szemben való állásfoglalásáról van szó! A református férfiak megmozdulására azért van mindenekfelett szükség, hogy hitükben öntudatosá váljanak és tisztán meglássák azt a halálos veszedelmet, amelyben az Isten evangéliumi egyházai állanak az istentelen és hitetlen világgal szemben. Ma a kereszténység öntudatosága a legelső kérdés. Úgy látszik, a kereszténység nem látja, hogy itt az antikrisztusról és a Sátánról van szó. Az iskolákkal kapcsolatban erőteljesen kijelentette, hogy arra van szükség, hogy iskoláink valóban református iskolák legyenek. Olyan jellemeket neveljenek a református iskolákban, hogy a szülők mindenfelől kizárólag oda-vigyék gyermekeiket. A református karakter fővonása a puritánság, egyszerűség, megvesztegethetetlenség, kemény, bátor kiállás az életben, nem hajlongás a tekintélyek előtt, hanem Istenben bízva való megállás, bátor önértet. Mint a falat kenyér, úgy kellene az ilyen jellem a társadalomban. Bizonyosan van most is ilyen. De egyedül van, hősiesen küzd és — elbukik! Elbukik, mert az olyan hivatalnok, aki nem hajlik meg, nem kell senkinek!... Megemlíthetném a nemzeti öntudatot. Tényleg szüntiszta magyar vallás a református. Az a kérdés, hogy ez a mi százszazalekos magyarságunk hozott-e létre lelki, felelősségérzőbb és küldetésesebb magyarságot? Vagyis mi képviseljük az egész magyar életben a legmagasabb nívót ezen a téren? Nekünk van a legmagasabb elképzelésünk a küldetésről, a dunai-európai küldetésünkről?... Nem látszik mindíg, hogy ezt a magyar reformátusság képviselné! A bajok egyik okát abban látja, hogy a Szentírás alapjáról letértek és azt gondolták, az ő hivatásuk: a tudomány, műveltség, felvilágosodás, szabadság szellemének szolgálatába állni. A protestantizmus lényege maga a hit, az evangélium. Hamis szabadelvűség kapott lábra: minden vallás jó. Közben azt gondolták, hogy egyik sem az igaz, hadd tévelyegjenek az emberek. Fontos és sürgős volna, hogy belső gyülekezeti életünkben, hitünkben, feladatainkban megerősödjünk.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
6663—1942. szám. TÁRGY: Leventék országos vizsgálata.

KÖRLEVÉL

valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságához és a nagytitiszteletű iskolaszéki elnökök urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az 1942. évi szeptember hó 23-án 241,187—1942. szám alatt kelt rendeletével a leventék országos vizsgálata tárgyában intézkedett. (Megjelent a „Hivatalos Közlöny” 1942. évi október hó 15-i számában.)

A miniszter úr ezzel a rendeletével kapcsolatban azzal a felkéréssel fordult valamennyi egyházi főhatósághoz, hogy a főhatóságuk alá tartozó gimnáziumok, liceumok, tanító-, tanítónőképzőintézetek, szakközépiskolák, polgári iskolák, elemi népiskolákra vonatkozólag hasonló módon rendelkezzenek.

Felhívom az egyházi főhatóságom alá tartozó érdekelt iskolákat, hogy V. K. Miniszter úr rendeletében foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1942 november 2.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

Pályázati hirdetmények

Minden pályázati hirdetményt egyházkerületünk hivatalos lapjában: a Debreceni Protestáns Lapban közölni kell, és a *Kiadó hivatal* címére (Debrecen, Kálvin-ter 17., Püspöki Hivatal, Postafiók 65.) kell beküldeni. Hirdetési díj millimétersoronként 10 fillér. Legkisebb hirdetési díj 2 pengő.

Kareag református gimnáziuma szabályszerű írlétnyelvekkel pályázatot hirdet az 1942—43. iskolai év hátralevő részére egy *magyar-latin* és egy *földrajz-termesztudomány* szakos *óraadó helyettes tanári* állásra. Pályázhatnak református vagy ág. ev. vallású okleveles középiskolai tanárok. A pályázatot legkésőbb október 1-ig a gimnázium igazgatóságánál kell benyújtani.

Kisújszállás református Horthy-gimnáziumának fenntartótestülete pályázatot hirdet egy lemondás következtében megüresedett *rajztanszék*re és egy *németnyelvi tanszék*re. Pályázhatnak rajztanításra képesített, illetve német-francia vagy német-latin szakcsoportú protestáns tanárok. Javadalom az állammal azonos. Pályázók köllően felszerelt kérvényüket november 18-ig küldjék be a gimnázium igazgatóságához.

Hajdúhözsörmeny református Baltazár Dezső-Polgári Leányiskolának igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy nyugdíjazás folytán megüresedett *tanári* állásra, melynek képesítése magyar-történelem, Torna vagy más mellékszakkal képesített tanárok előnyben részesülnek. Pályázhatnak az állásra református vagy ágostai evangélikus vallású okleveles polgári iskolai tanárok. Ilyen pályázó hiányában azonban középiskolai nőtanárok is megválaszthatnak, azért ilyenek is pályázhatnak. Javadalom az állammal egyenlő. Az iskola államsegélyes, a választás a minisztérium által erősített meg. Költözködési költséget az iskola az Egyházi Törvények rendelkezése szerint megtéríti. Az állást választás után kell elfoglalni. Szabályszerűen felszerelt sajátkezüleg írt kérvények november 30-ig az iskola igazgatósága címére küldendők. Dr. Szalkay Antal igazgatótanács elnök, Dr. Szabó Mihályné helyettes igazgató.

A hegyközségmisklói (Bihar m.) református egyház-község pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett *orgonista kántortanítói* állásra. Tisztán kántori fizetés az egyháztól: 9 kat. hold tagbirtok, adóját egyház fizeti, 371 negyszögöl szőlő, pincével és a törvényszerinti stóla. Tanítói javadalom: Természetbeni lakás melléképületekkel és nagy kerttel; 4 okta erdőjog (kb. 6 méter tűzifa évente) haszonélvezete, adóját javadalmal fizeti; egyháztól évi 733 pengő, havonként előre fizetve; fizetékkiegészítő államsegély. Az iskola részben osztott. Kötelessége a reábizott osztály vagy osztályok tanítása, kántori teendők végzése s a belmissziói munkában való segédkezés. A község (98%-ban református) az Érmelléken, közvetlenül Székelyhíd mellett. Pályázati határidő a megjelenéstől számított 21 nap. Állás azonnal elfoglalandó. Pályázhatnak nők is. Köllően felszerelt kérvények Református Lelkészi Hivatal, Hegyközségmisklós címre küldendők.

Nyírgyulaj református egyházközsége lemondás folytán megüresedett *II. sz. tanítónői* állásra 21 napi határidővel pályázatot hirdet. Javadalmazás: kezdőfizetés 10%-a, lakbér, államsegély. — Ugyiszintén pályázatot hirdet katonai szolgálattételre bevonult kántortanítójának helyettesítésére is. Fizetés törvény szerint. Határidő 11 nap. Nők is pályázhatnak. Pályázatok: Lelkészi Hivatal, Nyírgyulaj címre küldendők.

Sárrétudvari református egyházközség pályázatot hirdet *II. sz. nőtanítói* állásra. Javadalom: értékegység 30 és államsegély. Lakás: természetben. Kötelesség: törvényszerű. Pályázati határidő 21 nap. Állás azonnal elfoglalandó. Válaszbélyeggel ellátott kérvények Lelkészi Hivatal címére küldendők.

TARTALOM:

Makkai Sándor: Válasz „A tiszántúli református egyházkerület jövője” c. tanulmánnyal kapcsolatos hozzászólásokra
Szabó Gábor: A lelképásztori hivatal vezetése és az egyházi közigazgatás
Hírek az egyházmegyékből — Különfélék — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetmények — Hirdetések

TANKÖNYVEK FÜZETEK ISKOLASZEREBEK

LEGNAGYOBB RAKTÁRA

Méliusz

KÖNYVKERESKEDESBEN
Debrecen, Ferenc József-út 26.
Kívánatra árjegyzéket díjtalanul küld.

**MAGYAR ÁLTALÁNOS
HITELBANK**

DEBRECENI FIÓKJA

Plac-utca 45-47. Telefon: 23-70., 23-71.
FOGLALKOZIK A BANKÜZLET MINDEN ÁGÁVAL

DEAK FERENC úriszabó, magyar ruha készítő és papiszabósága. **Hódmezővásárhely,** IV., Felekl-u. 46. szám.
Az országos híró Szántó I.-nek 1935. óta haláláig volt palást-, tógakészítő mestere. Készítik ORLE-formába szövetselyempalástot, süveget, tógát, övet, papi mellényt. Régit felújítok. Felvidéki, erdélyi Tiszteletes Uraknak, nem ORLE-formájú palástjait mérsékelt áron átalakítom ORLE-formába. Elismerő- és ajánlólevelekkel, mintákkal szolgálok. Pontos időben, portómentesen szállítok elismert, finom anyagokból és szép munkával. Református iparos.

Lelkész urak figyelmébe!!!
RÓZSÁSSY JÓZSEF építési vállalkozó templomépítési, tatarozási és tervezési vállalata tájékoztató költségvetésekkel, tervekkel, szaktanácsokkal díjmentesen szolgál, helyszíntre leutazik.
Kálvinista cég!
Vállalati összegének 2-5%-át a református lelkészúrvák javára adja Számos elismerő és kitüntető bizonyítványok.
Tiszalök. Postafiók 11.

Belvárosi Takarékpénztár Rt. fiókja, Debrecen
Ferenc József-út 53. Telefon: 28-40, 19-52.
Foglalkozik a banküzlet minden ágával:
betétek elhelyezése kölcsönök folyósítása
értékpapírok vétele és eladása.

REFORMÁTUS
**PAPI
PALÁST
ÉS SÜVEG**
KÉSZÍTÉSE
ELSŐRENDÜ
KIVITELBEN
**FÉNYES
ILONA**
RIMASZOMBAT